

Ülemaailmse Postiliidu Ar-Riyāḍi erakorralise kongressi lõppaktide ratifitseerimise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Seadusega ratifitseeritakse Ülemaailmse Postiliidu 2023. aastal Ar-Riyāḍis toimunud erakorralise kongressil vastu võetud kaks välislepingut: Ülemaailmse Postiliidu üldeeskirjade neljas lisaprotokoll ja Ülemaailmse Postiliidu postikonventsiooni esimene lisaprotokoll. Üldeeskirjade muudatuste eesmärk on täpsustada Ülemaailmse Postiliidu juhtorgani rolli ja vastutust regulatsioonides ning suurendada UPU 2024. ja 2025. aastast eelarve piirmäära tagamaks planeeritud tegevuste ellu viimise võimalikkuse. Konventsioonis tehtud olulisemate muudatuste eesmärgiks on universaalse postiteenuses väikepakiteenuste konkurentsivõimelisemaks ja e-kaubanduse ootustele (eelkõige jälgitavuse lisamine) vastavamaks muutmine võrreldes universaalse postiteenuse väliste postiteenustega. Nimetatud muudatuste puhul on tegemist suuresti tehniliste ning rahvusvahelise organisatsiooni toimimise sisemiste ümberkorraldustega, mille mõju universaalse postiteenuse osutajale ja kasutajatele on marginaalne. Vähesel määral võivad universaalse postiteenuse kasutamist mõjutada postikonventsiooni esimese lisaprotokolliga tehtud muudatused, mille tulemusena vastab universaalne postiteenus rohkem kasutajate eelistustele.

Ar-Riyāḍi erakorraline kongress toimus 1. oktoobrist 5. oktoobrini 2023. a Saudi-Araabias, Ar-Riyāḍis. Erakorralise kongressi korraldamise põhjuseks oli vajadus kohaneda postisektoris toimuvate kiirete muutustega, mis on eelkõige tingitud e-kaubanduse suurest kasvust ning hinnata võimalikke kasvuvõimalusi kaasava sektori võtmes, kuhu lisaks postiettevõtetele kuuluvad laiemalt postivaldkonnaga seotud ettevõtjad, teadmispõhised institutsioonid ja muud valdkonnast huvitatud isikud). Kongressi raames võeti vastu ka otsused, mis on seotud liidu edasise avamisega postisektori laiematele osalejatele (näiteks akadeemilistel ja teadusasutustel, mõttekodadel ja muudel sarnastel teadmispõhistel institutsioonidele), ning arutati ja lahendati ka muid kiireloomulisi postisektori probleeme. UPU korraline 28. kongress toimub 2025. aastal Dubais.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi regionaalarengu osakonna nõunik Taavi Kurvits (625 6526, taavi.kurvits@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi eelnõule tegi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Elis-Ketter Mürsepp (5304 5154, elis-ketter.myrsepp@agri.ee). Keeleliselt on eelnõu toimetanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Leeni Kohal (5698 3427, leeni.kohal@agri.ee). Välisministeeriumis on eelnõu materjalid üle vaadanud rahvusvahelise büroo jurist Stina-Maria Lusti (637 7426; e-post: stina-maria.lusti@mfa.ee).

Ratifitseeritavad Ülemaailmse Postiliidu Ar-Riyāḍi erakorralise kongressi lõppaktid tõlkis ning toimetas keeleliselt lepinguline vandetõlk Mariliis Soomäe (interlex@interlex.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu ettevalmistamiseks ei ole koostatud väljatöötamiskavatsust. Hea õigusloome ja normitehnika eeskirja § 1 lg 2 punkti 3 kohaselt ei ole seaduseelnõu väljatöötamiskavatsus nõutav, kui tegemist on välislepingu sõlmimise muutmise või lõpetamisega. Kuna tegemist on välislepingu muutmise, siis ei ole väljatöötamiskavatsuse koostamine vajalik.

Välissuhtlemisseaduse § 25 lõike 1 kohaselt muudetakse välislepingut välislepingu sõlmimisega samas korras, kui välislepingus ei ole ette nähtud teisiti. Kui välisleping on ratifitseeritud Riigikogus, tuleb ka selle muudatused ratifitseerida Riigikogus. VäSS § 6 lõike 1 punkti 2 alusel ratifitseerib Riigikogu välislepinguid ühinemise, heakskiitmise, ratifitseerimise või muu seaduse vastuvõtmisega ja denonsseerib ratifitseeritud välislepinguid ratifitseerimise seaduse vastuvõtmisega. Põhiseaduse § 121 lõike 5 kohaselt ratifitseerib Riigikogu need Eesti Vabariigi lepingud, milles on ratifitseerimine ette nähtud. Ülemaailmse Postiliidu põhikirja artikli 24 punkti 3 kohaselt tuleb Ülemaailmse Postiliidu aktid ratifitseerida.

Ülemaailmse Postiliidu üldeeskirjade neljas lisaprotokoll jõustus rahvusvaheliselt 1. märtsil 2024, välja arvatud artikkel XV, mis jõustus 1. jaanuaril 2024. aastal. Postikonventsiooni esimene lisaprotokoll jõustus 1. jaanuaril 2025. aastal, välja arvatud artikli 2 paragrahvis 1.1 ja 1.2 tehtud muudatused, mis jõustuvad 1. jaanuaril 2026. aastal.

Ülemaailmne Postiliit (Universal Postal Union, edaspidi *UPU*) on ÜRO eriorganisatsioon, mis asutati 1874. aastal. Hetkeseisuga on UPU-s 192 liiget. Eesti Vabariik on UPU liige alates 7. juulist 1922, kusjuures liikmelisus taastati 30. aprillil 1992. UPU liikmesriigid on jaotatud kuueks piirkonnaks: Aafrika, Aasia, Euroopa, Põhja-, Kesk- ja Kariibimere Ameerika, Okeania ning Lõuna-Ameerika. Eesti kuulub UPU Euroopa piirkonna koosseisu. UPU koordineerib postiteenuse osutajate ülemaailmset koostööd, kehtestab rahvusvahelise postiteenuse osutamismeetodeid, annab soovitusi rahvusvaheliste postiteenuste arenguks ja nende kvaliteedi tõstmiseks.

UPU tegevuse alusdokumendiks on UPU põhikiri ja Ülemaailmne postikonventsioon (edaspidi *konventsioon*). Põhikirja kohaselt toimub UPU täievoliline kongress (Universal Postal Congress, edaspidi *kongress*) iga nelja aasta tagant. Kongress on UPU kõrgeim organ, mis määrab UPU peamise poliitika, võtab vastu UPU põhidokumentide (UPU põhikiri, üldeeskirjad ja konventsioon) muudatused, valib UPU peadirektori ja peadirektori asetäitja ning administratsiooninõukogu ja postinõukogu liikmed ning juhid.

Põhikiri on UPU põhiakt. See sisaldab põhimeetodeid ja selle suhtes ei tehta reservatsioone. Üldeeskirjad sisaldavad sätteid, mis tagavad põhikirja kohaldamise ja UPU tegutsemise. Üldeeskirjad on kõikidele liikmesriikidele siduvad ja nende suhtes ei tehta reservatsioone. Ülemaailmne postikonventsioon ja selle eeskirjad sisaldavad kogu rahvusvahelises postiteeninduses kohaldatavaid reegleid ning kirisaadetis- ja postipakiteenuseid käsitlevaid sätteid.

Kongresside vahelisel ajal toimub töö administratsiooninõukogus (Council of Administration ehk CA), postinõukogus (Postal Operation Council ehk POC) ja rahvusvahelises büroos (International Bureau)¹. Nimetatud UPU institutsioonide töös Eesti esindajad ei osale. Euroopa riikide koostööd kongressiks ettevalmistamisel ja sellel osalemise protsessis koordineerib Euroopa Posti ja Telekommunikatsiooni Administratsiooni (European Conference of Postal and Telecommunications Administration) koosseisu kuuluv Euroopa Postiregulatsiooni Komitee (European Committee for Postal Regulation, edaspidi *CERP*). CERPi kuulub 46 Euroopa piirkonna riiki (v.a Armeenia ja 2022. aastast Valgevene ja Venemaa).

¹ UPU põhikirja art 133³.

Põhiseaduse § 121 punkti 5 alusel ratifitseerib Riigikogu Eesti Vabariigi lepingud, milles ratifitseerimine on ette nähtud. Välissuhtlemisseaduse § 25 lõike 1 alusel muudetakse välislepingut välislepingu sõlmimisega samas korras.

Vabariigi Valitsus võttis 28. septembril 2023. a vastu korralduse nr 239, mille kohaselt moodustati valitsusdelegatsioon UPU erakorralisel kongressil osalemiseks ning volitati delegatsiooni juhti, tema äraolekul delegatsiooni juhi asetäitjat, Eesti Vabariigi nimel alla kirjutama kongressi lõppdokumentidele. Vabariigi Valitsus kiitis koos delegatsiooni moodustamisega heaks Eesti esialgsed seisukohad Ar-Riyādi erakorralisel kongressil². Eelnimetatud korralduse alusel kirjutas Eesti nimel lõppaktidele alla valitsusdelegatsiooni juht, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi regionaalarengu osakonna juhataja asetäitja Olavi Petron. Korralduses välja toodud seisukohad ühtisid suuresti ka kongressil vastu võetud otsustega. Eesti poolt mitte toetatud postimakseteenuste ja teiste postifinantsteenuste nõuandva teadmiskeskuse loomist küll kongressil toetati, kuid seda vabatahtlikkuse rahastamise alusel. Nimetatud lähenemine sobib Eestile, kuna ei tekita täiendavat survet UPU tavaelarvele.

Kongressil allkirjastas Eesti Vabariigi nimel delegatsiooni juht järgmised dokumendid:

- 1) Ülemaailmse Postiliidu üldeskirjade neljas lisaprotokoll;
- 2) Ülemaailmse Postiliidu postikonventsiooni esimene lisaprotokoll.

UPU põhikirja artikli 25 lõike 3 kohaselt tuleb aktid ratifitseerida. Eesti Vabariik on Ülemaailmse postikonventsiooni ratifitseerinud 2022. aastal Abidjani kongressi järel (RT II, 09.12.2022, 1).

UPU üldeskirjade kehtiva versiooni ratifitseeris Riigikogu 2012. aastal Dohas toimunud kongressi järel (RT II 04.06.2014, 1), mistõttu on vajalik ratifitseerida ka UPU üldeskirjade muudatused. UPU üldeskirjade esimene lisaprotokoll ratifitseeriti 2017. aastal (RT II, 28.12.2017, 1), teine ja kolmas lisaprotokoll ratifitseeriti 2022. aastal (RT II, 09.12.2022, 1)

Lisaks käesoleva seadusega ratifitseeritavatele Ar-Riyādi erakorralise kongressi aktidele võeti Ar-Riyādi erakorralisel kongressil vastu ka postimakseteenuste lepingu esimene lisaprotokoll. Postimakseteenuste lepingu esimene lisaprotokoll ei vaja ratifitseerimist, kuna Eesti ei ole postimakseteenuste lepinguga liitunud. Postimakseteenuste leping on kohustuslik ainult kokkuleppeosalistele riikidele.

Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthääle enamus.

2. Seaduse eesmärk

Seadusega ratifitseeritakse Ar-Riyādi erakorralisel kongressil vastu võetud: 1) Ülemaailmse Postiliidu üldeskirjade neljas lisaprotokoll ja 2) Ülemaailmse Postiliidu postikonventsiooni esimene lisaprotokoll.

Üldeskirjade muudatuste eesmärk on täpsustada nõuandekomitee (Consultative Committee, ehk CC) rolli ja vastutust UPU regulatsioonides, seoses laiemal postivaldkonna osaliste kaasamisega (akadeemiliste ja teadusasutuste, mõttekodade ja muudel sarnastel teadmispõhised institutsioonid) selles struktuuriüksuses ning suurendada UPU 2024. ja 2025. aastast eelarve piirmäära tagamaks planeeritud tegevuste ellu viimise võimalikkuse.

² [Delegatsiooni moodustamine Ülemaailmse Postiliidu erakorralisel kongressil osalemiseks ja volituste andmine – EIS](#)

Konventsioonis tehtud olulisemate muudatuste eesmärgiks on universaalse postiteenuses väikepakiteenuste konkurentsivõimelisemaks ja e-kaubanduse ootustele (eelkõige jälgitavuse lisamine) vastavamaks muutmine võrreldes universaalse postiteenuse väliste postiteenustega. Selleks on tehtud muudatused, mille tulemusena jääb dokumente sisaldavatel kirisaadetistel tähtimise teenus lisateenusena (st. allkirja vastu väljastamine ja vastutus) kohustuslikuks nii siseneval kui väljuval suunal. Kohustuslikuks lisateenuseks sai ka elektroonse jälgimise pakkumine sissetulevatele väikepakkidele (varasemalt vabatahtlik). Põhiteenuste loetelust eemaldati nn M-kotid, mis on ühele saajale samal aadressil saadetud ajalehti, ajakirju, raamatuid ja muid trükiseid sisaldavad spetsiaalsed kotid kaaluga kuni 30 kilogrammi. Edaspidi on nn M-koti teenuse osutamine vabatahtlik. Tegemist on teenusega, mille osas nõudlus puudub ning mida Eestis praktikas enam ei osutata.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Seaduse eelnõu koosneb kahest paragrahvist.

Paragrahv 1 sätestab UPU 2023. a Ar-Riyādi erakorralisel kongressil vastu võetud üldeeskirja neljanda lisaprotokolli ratifitseerimise. UPU põhikirja artikli 22 lõike 2 kohaselt sisaldavad üldeeskirjad sätteid, mis tagavad põhikirja kohaldamise ja UPU toimimise. Ar-Riyādis toimunud erakorralisel kongressil tehti üldeeskirjades järgmised olulisemad muudatused:

- a) administratsiooninõukogu ja postinõukogu töö mõjusamaks muutmiseks eemaldati ülesannete hulgast kohustus nimetada enda hulgast need liikmed, kes asuvad tööle nõuandekomitee liikmetena. Muudatuse järgselt ei esinda enam nõuandekomitee eesistuja nõuandekomiteed administratsiooninõukogu ja postinõukogu kohtumistel (artikkel 108 ja 114), vaid nõuandekomitee liikmetel ning teistel vaatlejatel on vastavalt artiklile 105 õigus osaleda vaatlejatena ilma hääleõiguseta nii administratsiooninõukogu kui postinõukogu töögrupi, juhtrühmade ja muude organite töös (artikkel 109 ja 115);
- b) tagamaks tõhus side liidu organitega, määrab nõuandekomitee ametlikult esindajad, kes on nõuandekomitee ainsad ametlikud esindajad, kes esitavad selle organi nimel artiklis 122 osutatud sisendi. Sellistel määratud esindajatel on õigus nõuandekomitee nimel osaleda kongressi ja nõukogu koosolekutel, samuti nende nõukogude vastavates komiteedes, töögruppides, rakkerühmades ja muudes organite töös hääleõiguseta vaatlejatena (artikkel 124);
- c) lisaks suurendati mõlema nõukogu volitusi. Kui varasemalt oli administratsiooninõukogul ja postinõukogul õigus arutada nõuandekomitee poolt esitatud aruandeid ja soovitusi ning kaaluda nende ettepanekute esitamist kongressile, siis muudatuse järgselt on administratsiooninõukogul ja postinõukogul õigus vastu võtta ja arutada nõuandekomitee poolt esitatud ettepanekuid, arvamusi ja aruandeid ning kaaluda nõuandekomitee poolt esitatud ettepanekute ja aruannete esitamist kongressile (artikkel 107 ja 113);
- d) täpsustatakse vaatlejate õigusi nii postinõukogu, administratsiooninõukogu kui nõuandekomitee osas (artiklid 109, 115 ja 125). Lisatakse säte, mis lubab vaatlejaid erandlikel asjaoludel mõnest koosolekust või selle osast eemale jätta või piirata nende õigust saada dokumente, kui see on koosoleku teemast või dokumendi konfidentsiaalsusest lähtudes vajalik. Lisatakse juurde põhimõtte, mis puudutab tulevasi kohtumisi, et nende puhul saadetakse nõuandekomitee liikmetele ja puudutatud *ad hoc* vaatlejatele vähemalt 14 päeva enne vastavat koosolekut (või kiireloomuliste koosolekute korral, mis kutsutakse kokku 14 päeva jooksul alates rahvusvahelise büroo poolt kutse väljastamisest) teavitus piirangute kohta;
- e) muudetakse nõuandekomitee koosseisu, kus on muudatuste järgselt võimalik osaleda ka akadeemistel ja teadusasutustel, mõttekodadel ja muudel sarnastel teadmispõhistel institutsioonidel. Lisaks täpsustatakse, et nõuandekomitee liikmete põhiline tegutsemiskoht peab olema postiliidu liikmesriigis ning kui asjaomane liikmesriik näeb vajadust, peab nimetatud liige olema vastavalt registreeritud (nt ametliku teadusasutusena) (artikkel 120);

f) nõuandekomitee liikmelisuse osas (artikkel 121) täpsustatakse, et ilma artikli 120 lõike 2 sätestatud nõuete piiramist, peab artiklis 120 nimetatud ühenduste või tippjuhtide nõuandekomitee liikmeks astumise taotlusele eelnema vastava liikmesriigi kirjalik nõusolek või soovituskiri. Lisatakse juurde nõue, et nõuandekomitee liikmestaatuse tühistamine määratakse kindlaks administratsiooninõukogu poolt välja töötatud menetluses kooskõlas artikli 107 lõike 1 punktiga 30;

g) artiklis 122 täpsustatakse nõuandekomitee ülesandeid. Muudatuse järgselt vaatab nõuandekomitee lisaks administratsiooninõukogu ja postinõukogu poolt esitatud dokumenditele ja aruannetele läbi ka nende nõukogude vastavate organite poolt esitatud dokumendid ja aruanded. Nõuandekomitee ülesandena lisatakse ka postisektorit mõjutavate probleemide arutamine ning nende osas ettepanekute, arvamuste ja aruannete kaudu sisendite andmine administratsiooninõukogule ja postinõukogule ning nende vastavatele organitele. Varasemalt oli nõuandekomitee pädevuses ainult postiteenuste probleemide arutamine ja nende kohta ettekannete esitamine. Lisaks täpsustatakse, et nõuandekomitee saab administratsiooninõukogu poolt heakskiidetud ettepanekuid ja aruandeid kongressile esitada administratsiooninõukogu nimel ning juhul, kui tegemist on postinõukogule huvi pakkuva küsimusega, tuleb need lasta postinõukogul läbi vaadata ja nende kohta märkusi teha kooskõlas artikli 107 lõike 1 punktiga 22 ning artikli 113 lõike 1 punktiga 7;

h) täpsustatakse, et nõuandekomitee kohtub vähemalt kord aastas või täiendavalt vastavalt vajadusele ning eemaldatakse säte, mille kohaselt peaksid kohtumised toimuma liidu peakorteris samal ajal postinõukogu kohtumistega (artikkel 123);

i) artiklis 126 võrdsustatakse postinõukogu õigused administratsiooninõukoguga ehk iga aastane nõuandekomitee tegevusaruanne tehakse nii administratsiooninõukogule kui postinõukogule ning lisatakse juurde kohustus, et sellest antakse ülevaade nimetatud nõukogude plenaaristungitel. Varasemalt oli kohustus esitada ainult tegevusaruanne administratsiooninõukogule, saates koopia postinõukogule;

j) artiklit 133 täiendatakse nõuandekomiteega. Teisisõnu on edaspidi rahvusvaheline büroo ka nõuandekomitee käsutuses ning liikmesriikide ja nende määratud ettevõtjate taotluse korral teeb päringuid sealhulgas nõuandekomitee liikmete ja avalikkuse seisukohtade saamiseks. Samuti tuleb tagada nõuandekomitee liikmete poolt edastatud äriandmete konfidentsiaalsuse ja turvalisuse;

k) suurendati postiliidu organite aastast eelarve piirmäära 2024 ja 2025. aastal 38 890 030 Šveitsi frangi pealt 39 512 270 Šveitsi frangini (artikkel 146). Selle tulemusena suureneb ka riikide poolne UPU liikmemaks aastatel 2024 ja 2025.

Üldeeskirjade neljas lisaprotokoll jõustus 1. märtsil 2024, välja arvatud artikkel XV, mis jõustus 1. jaanuaril 2024. aastal ja jääb kehtima määramata ajaks.

Paragrahv 2 sätestab UPU 2023. a Ar-Riyādi erakorralisel kongressil vastu võetud konventsiooni esimese lisaprotokolli ratifitseerimise. Põhikirja artikli 22 lõike 3 kohaselt sisaldab konventsioon rahvusvahelises postiteeninduses kohaldatavaid reegleid. Konventsioonis on põhjalikult reguleeritud kirisaadetiste ja postipaki teenustele kohalduvaid reegleid.

Ar-Riyādis toimunud erakorralisel kongressil võeti vastu konventsiooni esimene lisaprotokoll, millega muudeti järgmist:

a) artiklis 17 eemaldati põhiteenuste loetelust nn „M-kotid“, mille puhul on tegemist kuni 30 kg mahuga kottidega, mis sisaldavad ajalehti, ajakirju, raamatuid ja muid trükiseid ning mis on suunatud ühele saajale samale aadressile. Edaspidi on sellise teenuse osutamine vabatahtlik vastavalt artikli 18 punktile 2.9;

b) artiklis 18 täpsustati loetelu teenustest, mida liikmesriigid peavad osutama kohustuslike ja mida nad võivad tagada vabatahtlike lisateenustena. Muudatuse tulemusena on kirisaadetiste tähtimise teenust kohustuslik lisateenusena pakkuda (st. allkirja vastu väljastamine ja vastutus) nii sissetulevate kui väljaminevate dokumente sisaldavatele prioriteetsetel ja lennuposti kirisaadetistel. Võrreldes varasemaga on täpsustatud, et kohustus ei ole vastavat teenust pakkuda kirisaadetistel, mis sisaldavad kaupu ehk väikepakkidel. Samuti lisati kohustusliku lisateenuste hulka elektroonse jälgimise pakkumine kaupu sisaldavate sissetulevate prioriteetsete ja lennuposti kirisaadetiste kättetoimetamisel. Vabatahtlikeks lisateenusteks jäi elektroonse jälgimise pakkumine dokumente sisaldavatel prioriteetsete ja lennuposti kirisaadetiste ning dokumente või kaupu sisaldavate väljaminevate prioriteetsete ja lennuposti kirisaadetiste kättetoimetamisel. Täiendavalt eemaldati väljastusteate andmise nimekirjast postipakid ja väärtisaadetised. Edaspidi antakse väljastusteate ainult tähtitud ja kindlustatud kirisaadetistele, seejuures jääb kehtima senine loogika, et väljastusteade pakkumine lisateenusena on sissetulevate saadetiste kohta kohustuslik, kuid väljaminevate saadetiste kohta väljastusteate pakkumine on vabatahtlik.

Postikonventsiooni esimene lisaprotokoll jõustus 1. jaanuaril 2025. aastal, välja arvatud artikli 2 paragrahvis 1.1 ja 1.2 tehtud muudatused, mis jõustuvad 1. jaanuaril 2026. aastal.

Eelnõu on kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseaduse ja välissuhtlemisseadusega.

Postiseaduse § 35 lõike 1 kohaselt on universaalse postiteenuse osutajal kohustus osutada rahvusvahelisi postiteenuseid vastavalt Eesti Vabariigile siduvatele UPU aktidele. Eestis on universaalse postiteenuse osutaja AS Eesti Post. Rahvusvahelise postiteenuse tüüptingimustele vastava osutamise järelevalvet teeb Konkurentsiamet.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus ei kasutata uusi ega võõrkeelseid termineid. Termineid kasutatakse vastavalt kohalikus postipraktikas tänaseks väljakujunenud terminitele.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. Euroopa Liidus on postiteenused reguleeritud järgmiste direktiividega:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/67/EÜ postiteenuste arendamiseks ja teenuste kvaliteedi tõstmiseks vajalike siseturu üldreeglite kohta;
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/39/EÜ, millega muudetakse direktiivi 97/67/EÜ eesmärgiga avada postiteenuste turg konkurentsile;
- 3) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/6/EÜ, millega muudetakse direktiivi 97/67/EÜ seoses ühenduse postiteenuste siseturu rajamise lõpuleviimisega;
- 4) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus 2018/644/EL, postipakkide piiriülese kättetoimetamise teenuste kohta.

Direktiivi 97/67/EÜ kohaselt arvestatakse rahvusvaheliste postiteenuste osutamisel UPU sätteid. Euroopa Liit on UPU-s vaatleja staatuses.

6. Seaduse mõjud

Ratifitseeritavad lepingud kehtestavad rahvusvahelise postiteenuse osutamise reeglid, annavad soovitusi ja panustavad rahvusvaheliste postiteenuste arengusse ning nende kvaliteedi tõstmisse, seega on mõju tarbijale kaudne.

Eelnõuga ratifitseeritavad UPU üldeeskiri ning postikonventsioon ei oma olulist majanduslikku, sotsiaalset, regionaalset ega muud mõju. Üldeeskirjad on UPU tööd korraldav dokument ja liikmesriikidele lisakohustusi sellega ei kaasne. Konventsiooni lisaprotokolliga on muudetud põhi ja lisateenuseid, mis kaudselt võivad mõjutada Eestis universaalse postiteenuse tarbijaid. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi poolt tellitud uuringu³ kohaselt on UPT-d kasutades saatnud kirju viimase 12 kuu jooksul 25% Eesti elanikest. See teeb sihtgrupiks hinnanguliselt 343 tuhat inimest. Kui siia lisada juurde ka nende inimeste hulk, kes ise kirju ega postipakke ei saada, aga on saaja rollis, võib sihtgrupiks olla hinnanguliselt kuni kolmandik Eesti elanikest. Peamine mõju kasutajatele väljendub elektroonse jälgitavuse osas, ehk edaspidi on kohustus seda pakkuda kaupade sisaldavate sissetulevate prioriteetsete ja lennuposti kirisaadetiste kättetoimetamisel. Nimetatud muudatused kasutajatele automaatselt hinnatõususe kaasa ei too, kuna Eestis kehtestatakse nii siseriiklike kui ka rahvusvahelise universaalse postiteenuse eest kasutajalt võetava taskukohase tasu suuruse regionaalministri määrusega.

Konventsioon sisaldab kogu rahvusvahelises postiteeninduses kohaldatavaid reegleid ja see on kõikidele liikmesriikidele siduv. Liikmesriigid tagavad, et nende määratud ettevõtjad (Eestis AS Eesti Post) täidavad konventsioonist tulenevaid kohustusi. Postikonventsiooni muudatustega viiakse universaalse postiteenus lähemale praktikas rakendatavate võimalustega, kus aina enam soovivad tarbijad jälgida saadetise liikumise teekonda. Universaalse postiteenuse osutaja (AS Eesti Posti) vaatest on tegemist marginaalsete muudatustega, kuna nimetatud süsteemid on väljaspool universaalset postiteenust juba välja töötatud, seega ei mõjuta need märkimisväärselt AS Eesti Posti tegevust. Muudele postisektoris tegutsevatele osapooltele nimetatud muudatused mõju ei avalda.

Universaalse postiteenuse osutaja peab rahvusvahelisi postiteenuseid osutama vastavalt UPU aktidele. Konkurentsiametile uusi kohustusi UPU lõppaktidega ei kaasne.

7. Seaduse rakendamise seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Seadusega ratifitseeritakse Ar-Riyāḏi erakorralise kongressil vastu võetud üldeeskirjade 4. lisaprotokoll. Nimetatud lisaprotokolli artikli XV muutmise suuredati UPU aastast eelarve piirmäär 2024 ja 2025. aastal 38 890 030 Šveitsi frangi pealt 39 512 270 Šveitsi frangini. Selle tulemusena suureneb ka riigi poolne UPU liikmemaks aastatel 2024 ja 2025. Eesti liikmemaksu suurus on jätkuvalt 1 ühik, kuid ühiku summa suureneb. Kui 2023. aastal oli ühe ühiku maksumus 43 500 Šveitsi franki ehk suurusjärgus 44 727 eurot, siis aastatel 2024 ja 2025 on Eesti aastane liikmemaks 44 270 Šveitsi franki ehk suurusjärgus 45 520 eurot. Seega suurenevad riigi kulud suurusjärgus 793 euro võrra aastatel 2024 ja 2025. Kohalikele omavalitsustele uusi tegevusi, lisakulutusi ega otseselt mõõdetavaid tulusid ei teki.

Liikmemaks on ette nähtud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi eelarves.

8. Rakendusaktid

Rakendusaktide vastuvõtmiseks, muutmiseks või kehtetuks tunnistamiseks vajadus puudub.

9. Seaduse jõustumine

³ <https://www.agri.ee/sites/default/files/documents/2024-11/uuring-2024-universaalne-postiteenus.pdf>

Ratifitseerimise seadus jõustub üldises korras kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

Ülemaailmse Postiliidu üldeeskirjade neljas lisaprotokoll jõustus rahvusvaheliselt 1. märtsil 2024, välja arvatud artikkel XV, mis jõustus 1. jaanuaril 2024. aastal (Ülemaailmse Postiliidu üldeeskirjade neljanda lisaprotokolli artikkel 16).

Postikonventsiooni esimene lisaprotokoll jõustus 1. jaanuaril 2025. aastal, välja arvatud artikli 2 paragrahvis 1.1 ja 1.2 tehtud muudatused, mis jõustuvad 1. jaanuaril 2026. aastal. (Ülemaailmse Postiliidu postikonventsiooni esimese lisaprotokolli artikkel 3).

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu [25-0347/01](#).

Algatab Vabariigi Valitsus 8. septembril 2025. a

Vabariigi Valitsuse nimel

(allkirjastatud digitaalselt)

Kaire Karp

Büroo- ja dokumendihalduse juht